

Svar till Bo Dahlin

I förra numret av *Filosofisk tidskrift* finner Bo Dahlin att min kritik av Sören Stenlunds bok *Det osägbara* i själva verket bekräftar bokens teser. Man måste erkänna att detta är en av finesserna med Stenlunds text: försök använda *argument* mot den och du kan omedelbart avfärdas som "fackfilosof" och därmed "dum".

Allvarligt talat, är det inte något skrämmande med åsikten att det inte ens i filosofin lönar sig att argumentera?

Stenlund säger sig inte angripa någon i sin bok, och Dahlin vill stödja denna tes genom att likna den analytiske filosofen vid en patient med blindtarmsinflammation: det är blindtarmen (åsikterna) som beskrivs och angrips av läkaren (Stenlund), inte personen själv. Men är inte en fritt svävande åsikt ungefär lika intressant som en blindtarm i en glasburk – först när någon *har* dem blir det meningsfullt att angripa (avlägsna) dem. Och organet, men framför allt åsikten, är väl så viktiga delar av personligheten att *hela* personen härvid har anledning att känna sig angripen?

Hur som helst förstår jag inte vad det är för fel att angripa filosofer för deras åsikter. När jag karakteriserade *Det osägbara* som ett angrepp på analytisk filosofi var *detta* inte avsett som kritik. Tvärtom, analytiska filosofer behöver angripas! Min kritik gällde i stället angreppets art – att det var ett *dåligt* angrepp.

Vissa åsikter om analytisk filosofi verkar bero på att man identifierar den med någon slags 30-talspositivism. Dit hör Dahlins idé att en analytisk filosof inte kan inse att många ord – t ex "klåfingrig" och "dum" – har både beskrivande och värderande innebörd. I själva verket har ju frågan om hur beskrivning och värdering kombineras i språkliga uttryck varit föremål för analytiska moralfilosofers ganska ingående studium de senaste decennierna, och att man med många uttryck inte kan undvika att både beskriva och värdera torde väl vara en självklarhet.

När jag kritiserar Stenlund för att alltför ofta använda ordet "dum" är det inte för att jag tror att endast värderingar uttrycks med detta ord, eller för att jag skulle vara motståndare till värderingar i filosofin. Felet med "dum" är i stället att dess värderande innehåll är så primitivt och dess beskrivande innehåll så torftigt – man säger helt enkelt inte något

särskilt intressant med det. Och varken Stenlund eller Dahlin eller jag kan *bestämma* vad ordet skall betyda: språket fanns i världen innan vi kom dit, och ”dumt tänkande” är *inte* synonymt med ”tänkande som är irrelevant för det problem det behandlar”, även om Dahlin skulle önska det.

Dahlin citerar ”Vi behöver inte här ta ställning till det wittgensteinska allvaret” ur min recension, och drar genast slutsatsen att detta visar min speciella inställning till filosofiskt allvar, nämligen (naturligtvis) objekt-tänkarens inställning. Jag tror dock att frågan om allvar i filosofin är för viktig för att behandlas med denna enkla typ av citatknep (utelämnande av väsentlig kontext) – en snabb blick på recensionen visar ju att vad jag säger på det citerade stället är att *oavsett* hur vi ställer oss till denna fråga så är det ett svårt misstag att, liksom Stenlund, tro att man inte kan förstå en åsikt utan att acceptera den. Det var tillbakavisandet av *denna* idé som var huvudpoängen i sammanhanget, inte det filosofiska allvaret.

Den senare frågan gäller inte bara: allvarlig eller inte? Det finns hos somliga analytiska filosofer ett ganska odrägligt icke-allvar som mest är ett slags beskäftig aningslöshet. Å andra sidan finner jag det slags allvar Stenlund står för, nämligen en pretentiös djupsinnighet byggd på myten om det osägbara (allvarligast är man när man är helt tyst), minst lika svåruthärdlig. Jag kan inte inse att man måste välja mellan dessa två.

Grundtanken i Stenlunds bok är att det finns en *absolut* distinktion mellan sägbart och osägbart, och en huvudpoäng i min recension var att denna tanke varken förklaras eller motiveras på något tillfredsställande sätt. Bo Dahlin menar sig dock ha funnit ett enkelt sätt att uttrycka den: varje gång något sägs finns det *något annat* som inte sägs men bara visas. Så är det nog, och kanske är detta den rimligaste tolkning man kan ge av Stenlunds text. Men då faller tankegången ihop: det enda som följer är att man inte i ett sammanhang kan säga allting (vilket ingen förnekat), inte att det finns något absolut osägbart, dvs något som är osägbart i varje sammanhang. Tvärtom leder tolkningen till *relativism* (en ”dum” åsikt enligt Stenlund): det som blott visas i ett sammanhang kan sägas i ett annat, och inga slutsatser om omöjligheten att argumentera kan nu dras.

Naturligtvis måste den analytiska filosofin angripas. Bland annat för detta: att den, åtminstone i sin svenska variant, inte lyckats försvara filosofins ställning som en plats för rationell argumentation om viktiga och allvarliga frågor bättre än att dunkelt tal om det osägbara m m för många filosofistuderande framstår som ett lockande alternativ eller till och med en befrielse.